

Kijken bij Tandberg

De entree van een van de nieuwere fabrieksgebouwen van Tandberg in Oslo.

De afgelopen acht jaar werden talloze fabrieken bezocht; in Nederland, Europa en andere delen van de wereld. Opmerkelijk is altijd weer dat er enorme verschillen zijn. Niet alleen natuurlijk tussen de diverse produktiemethoden, maar juist in de wijze van werken. Dat verschil is wel heel sterk bij vergelijking van een Japanse en een Europese fabriek. Maar nu bij Tandberg waren er toch aspecten die we nooit eerder waren tegengekomen in een Europese fabriek. Afgezien van de moderne produktiemethoden, is ook de hele sfeer anders. Alles gaat er zeer sociaal; zelfs zo, dat vakbonden niets of vrijwel niets hebben te maken met Tandberg.

De Tandberg Radio Company werd in 1933 opgericht door Vebjørn Tandberg. Dat was dus midden in de crisistijd! En reeds toen waren de sociale verhoudingen al bijzonder: in 1937 werd een 42-uurse werkweek ingevoerd, terwijl alle andere fabrikanten nog een 48-uurse werkweek aanhielden. In 1948 werd de werktijd teruggebracht tot 39 uur per week! Ook wat betreft de vakanties zit het er wel goed: ieder personeelslid heeft 4½ week vakantie per jaar en wanneer hij of zij tien dienstjaren heeft en ouder is dan 40 jaar, komt daar nog een week bij.

In de beginperiode maakte men bij Tandberg radio's, zoals de firmanaam al aanduidt. Bekende typen in die tijd waren de Corona, Huldra en Solvsuper (Silver Super). In 1937 bedroeg de totale fabrieksoppervlakte 600 m². Maar na de tweede wereldoorlog kwam de bandrecorder in de belangstelling. Reeds in 1948 begon men met de ontwikkeling van bandapparaten en na een periode van vier jaar kwam men met de eerste bandrecorder „Tandberg 1” op de markt. Dat was in het voorjaar van 1952. Aan het eind van 1952 had men reeds

4000 exemplaren verkocht. De eerste stereo-recorder werd in 1957 geëxporteerd naar de VS en enkele maanden la-

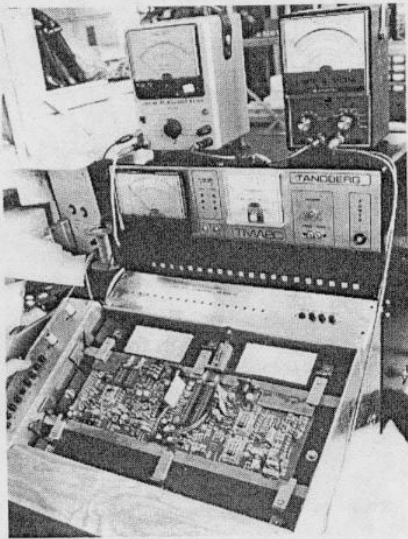
ter kwam men er mee in Europa op de markt.

De introductie van de televisie in Noorwegen kwam Tandberg eveneens goed van pas. Men was in straat direct met een TV-ontvanger te komen, waardoor men een belangrijk marktaandeel verkreeg. Uiteraard zijn dit maar enkele facetten van de totale Tandberg produktie. Zoals velen weten, maakt men tegenwoordig een compleet audioprogramma: versterkers, afstemmer-versterkers (receivers), bandrecorders, cassetterecorders en geluidsheergerers. En degenen die geregeld testrapporten lezen weten ook, dat de meeste

Een kijkje in een van de productiehallen.

AUDIO AUDIO AUDIO AUDIO AUDIO AUDIO AUDIO AU

De Tandbergprodukten worden streng gecontroleerd. Hier een meetplaats waar de elektronica van de nieuwe cassetterecorder TCD 330 aan de „tand“ wordt gevoeld.

produkten zeer hoge ogen gooien! Vanzelfsprekend doet men zeer veel aan technisch onderzoek. Een belangrijk onderdeel daarvan is de ontwikkeling van geluidsweergevers. Voor metingen en luisterproeven beschikt men dan ook over zeer moderne meetapparatuur en een reflecterende ruimte. De beroemde „dode“ kamer heeft men niet – voor zover ons bekend – maar veel fabrikanten gaan bij de ontwikkeling van weergevers tegenwoordig uit van wat meer realistischer omstandigheden dan die van een echovrije ruimte. Opmerkelijk, maar ook weer behorend tot het sociale patroon van Tandberg, is het feit dat we de fabriek wel hebben bekeken vanaf balkonnetjes, maar niet echt binnen. Voor ons jammer, maar bezoeken komen de produktiekwaliteit – afgezien nog van de kwantiteit – beslist niet ten goede. Hoewel Tandberg beschikt over twee grote produktiehallen in Kjelsas (bandrecorders en talenpractica) en Kjeller (overige produkten), heeft men verderde plannen voor een nieuwe fa-

briek in Skullerud met een oppervlakte van 16 000 m².

Overigens is Tandberg ook eigenaar van de vroegere Radionette-fabriek in Noorwegen, ruim drie jaar geleden werd deze fabriek overgenomen.

Vanzelfsprekend heeft het „bekijken“ van de fabrieken ons relatief weinig tijd gekost. De meeste tijd is dan ook besteed aan technische gesprekken, het praten over toekomstige ontwikkelingen – het onderwerp Elcaset leverde een uitermate boeiende discussie op – en het luisteren naar en vergelijken van allerlei Tandberg produkten. En dan zijn twee dagen snel om. In dit korte verslag hebben we slechts een zeer kleine indruk kunnen geven van Tandberg; om werkelijk kennis te maken met een industrie is een veel langere tijd nodig. Maar we hopen toch dat we een idee hebben gegeven van het feit dat er in „het Noorden“ iets leeft dat de moeite van het nader bekijken meer dan waard is.

H. M. J. Goddijn